

Sygn. akt IV CNP 13/20

POSTANOWIENIE

Dnia 26 lutego 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Janiszewska

w sprawie ze skargi uczestniczki postępowania H. J.
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia
Sądu Okręgowego w G.
z dnia 6 listopada 2017 r., sygn. akt XVI Ca (...),
w sprawie z wniosku A. S., M. B. i B. P.
przy uczestnictwie J. J., M. J. i H. J.
o dział spadku,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 26 lutego 2021 r.,

1. odrzuca skargę,

**2. zasądza od H. J. na rzecz A. S., M. B. i B. P. kwotę 4050
(cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów
postępowania skargowego.**

UZASADNIENIE

Uczestniczka H. J. złożyła skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w G. z 6 listopada 2017 r. wydanego w sprawie z wniosku A. S., M. B. i B. P. o dział spadku. Orzeczenie to zostało zaskarżone „w części nieuwzględniającej roszczenia powódki o rozliczenie kosztów opieki uczestniczki H. J. nad obłożnie chorą matką w okresie od 1993 r. do 2002 r. oraz nad spadkodawcą”.

A. S., M. B. i B. P. wniosły o odrzucenie skargi, ewentualnie jej oddalenie, oraz o zasądzenie od skarżącej kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga podlegała odrzuceniu jako niedopuszczalna.

Zgodnie z art. 519² § 1 k.p.c. można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia co do istoty sprawy sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego postanowienia w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Przepis ten stanowi, na gruncie unormowań dotyczących postępowania nieprocesowego, odpowiednik art. 424¹ § 1 k.p.c. Oba wskazane tu przepisy umożliwiają zaskarżenie orzeczenia, które zostało „wydane”, to jest w zakresie przedmiotu, o którym orzekał sąd drugiej instancji. Wniosek o tym, że przedmiotem skargi musi być rozstrzygnięcie „wydane”, a nie ewentualne pominięcie części kwestii, o których sąd powinien był orzec, doznaje wzmocnienia dzięki użytemu w przytoczonych przepisach sformułowaniu, że „przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda”.

Analiza treści postanowienia Sądu Okręgowego wskazuje, że Sąd ten nie rozstrzygał o roszczeniu powódki dotyczącym rozliczenia kosztów opieki. Wniosek powyższy dotyczy również tego punktu postanowienia Sądu Okręgowego, w którym orzeczono o oddaleniu apelacji H. J., aprobując w tym zakresie rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego. Orzeczenie Sądu pierwszej instancji nie odnosiło się bowiem do wskazanego przez skarżącą roszczenia, wobec czego Sąd drugiej instancji, oddalając apelację, nie orzekł o tym, czy skarżącej przysługiwały wskazywane obecnie roszczenia.

Gdyby w istocie doszło do nieorzeczenia przez Sądy o całości zgłoszonych w sprawie żądań, to skarżącej przysługiwałaby możliwość zgłoszenia wniosku o odpowiednie uzupełnienie orzeczenia, stosownie do art. 351 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. *Obiter dictum* wypada jednak zauważyć, że, wbrew stanowisku obecnie prezentowanemu przez skarżącą, analiza sprawy nie świadczy o tym, by żądanie takie zostało zgłoszone. Wskazane w skardze pismo z 15 grudnia

2011 r. (k. 570) nie zawiera żądania rozliczenia kosztów opieki, lecz obejmuje jedynie wniosek o doręczenie uczestnicy protokołu rozprawy.

Stanowisko o niezgłoszeniu żądania pozostaje aktualne również w razie uznania, że wskazanie w skardze daty pisma stanowi oczywistą omyłkę pisarską, a skarżąca chciała w istocie powołać się na pismo z 15 czerwca 2015 r. (k. 1500, uzupełnione pismem datowanym na 22 czerwca 2015 r. - k. 1521). Rozważenie jego treści nie pozwala bowiem na przyjęcie, że zgłoszono w nim roszczenie o rozliczenie kosztów opieki, chociaż rzeczywiście wspomniano o fakcie jej sprawowania. Także stanowisko przedstawione w dalszym piśmie złożonym już przez profesjonalnego pełnomocnika (k. 1549) oraz na ostatnim terminie rozprawy przed Sądem Rejonowym (k. 1563) świadczy o tym, że uczestniczka domagała się wówczas wyłącznie przyznania jej określonych nieruchomości, bez wskazania, że wnosi o jakąkolwiek spłatę.

Nie odzwierciedlają rzeczywistego stanu sprawy wywody skargi (s. 4), w których przywoływany jest wniosek o uzupełnienie protokołu rozprawy z dnia 18 czerwca 2015 r. i 2 czerwca 2015 r. przez dodanie bliżej określonego oświadczenia skarżącej dotyczącego domagania się do wnioskodawczyń i uczestnika M. J. kosztów poniesionych w związku z jej opieką, sprawowaną nad M. J. Skarżąca pominęła bowiem, że wniosek o uzupełnienie protokołu rozprawy, datowany na 24 marca 2016 r. (k. 1719-1720), został oddalony zarządzeniem Przewodniczącego z 9 maja 2016 r. (k. 1730), a odwołanie od tego zarządzenia zostało oddalone zarządzeniem z 21 czerwca 2016 r. (k. 1754). W piśmie z 24 marca 2016 r. zawarte zostało wprawdzie stwierdzenie precyzujące żądanie związane z kosztami opieki nad zmarłą matką (łącznie 50 000 zł), częściowo odmienne od tego, które przywoływane jest obecnie w skardze (łącznie 60 000 zł), jednak pismo to zostało złożone już po wydaniu orzeczenia przez Sąd pierwszej instancji, toteż nie mogło zawierać nowych żądań, niezgłoszonych uprzednio w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, a w konsekwencji niebędących przedmiotem rozstrzygnięcia kończącego postępowanie przed Sądem Rejonowym.

Wniosek kierunkowo zbieżny ze stanowiskiem prezentowanym w skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia został złożony,

jednak bez wskazania konkretnej kwoty, dopiero w piśmie datowanym na 24 lipca 2015 r., a zatem już po zamknięciu rozprawy i wydaniu postanowienia co do istoty sprawy przez Sąd Rejonowy (postanowienie z 16 lipca 2015 r. - k. 1574). Skarżąca wskazała w tym piśmie (k. 1590 v.), że „domaga od wnioskodawczyń i uczestników spłaty za opiekę nad matką spadkodawcy i uczestników (dowody złożone do akt sprawy, pisma z dnia 15.06/2015 i 22.06/2015”).

Niezależnie od tego, że opisany wyżej ciąg zdarzeń nie doprowadził do sytuacji, w której Sąd drugiej instancji nie orzekł o całości żądań zgłoszonych w toku sprawy, nie ulega wątpliwości, że Sąd ten nie orzekał w ogóle w przedmiocie rozliczenie kosztów opieki uczestniczki H. J. nad jej matką oraz spadkodawcą. Jednocześnie nie można uznać, by orzeczenie w tym przedmiocie zostało w jakiś sposób (nieprzedstawiony w skardze) zawarte w ewentualnym pomniejszeniu (względnie braku pomniejszenia) roszczeń z tytułu spłat czy dopłat.

Wymaga podkreślenia, że art. 424¹ § 1 k.p.c. i art. 519² § 1 k.p.c. są skorelowane z art. 417¹ k.c., który normuje m.in. odszkodowanie za wydanie niezgodnego z prawem orzeczenia (art. 417¹ § 2 k.c.). Normy prawa materialnego wyraźnie odróżniają przy tym odszkodowanie za wydanie bezprawnego orzeczenia oraz bezprawne niewydanie orzeczenia (art. 417¹ § 3 k.c.). Brak rozstrzygnięcia, które zostało określone w zakresie zaskarżenia, powoduje, że skarga jest niedopuszczalna, przysługuje ona bowiem od „postanowienia co do istoty sprawy sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie”, tymczasem Sąd Okręgowy nie oddalił (ani nie zaaprobował oddalenia przez Sąd Rejonowy) wskazanego w skardze żądania. Nie istnieje zatem substrat zaskarżenia wskazany w skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem.

Ze skargi nie wynika wprawdzie, by skarżąca chciała w istocie zakwestionować właśnie brak orzeczenia o części zgłoszonych żądań, gdyby jednak takie były zamierzenia skarżącej, to wypada zauważyć, że powinna ona była skorzystać z możliwości, które stwarzało stosowanie art. 351 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Istniał bowiem środek prawny, który pozwalał na wyeliminowanie źródła ewentualnej szkody. W takim przypadku skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia również byłaby jednak niedopuszczalna

i podlegała odrzuceniu już przez Sąd Okręgowy, zgodnie z art. 424⁸ § 2 *in principio* k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Z uwagi na powyższe Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji postanowienia. O kosztach orzeczono na podstawie § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 5 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 265).

jw